

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Το νοσηλευτικό επάγγελμα χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα εργασιακού στρες και επαγγελματικής εξουθένωσης. Στρες και εξουθένωση βιώνουν κυρίως οι νοσηλευτές που εργάζονται σε τμήματα τα οποία έχουν να αντιμετωπίσουν οξεία συμβάντα και περιστατικά που οδηγούν συχνά στο θάνατο, όπως ο χώρος των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ). Το ερευνητικό ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην αναζήτηση των στρεσογόνων εργασιακών παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν το νοσηλευτικό προσωπικό. Οι παράγοντες αυτοί προέρχονται από το περιβάλλον και τις συνθήκες εργασίας, από τα ατομικά χαρακτηριστικά του κάθε νοσηλευτή και από την επαφή με ασθενείς και συγγενείς.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει τις εργασιακές συνθήκες στα πλαίσια των οποίων προσφέρει τις υπηρεσίες του το νοσηλευτικό προσωπικό που εργάζεται στο χώρο των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ) και να αναδείξει τους παράγοντες εκείνους που διευκολύνουν ή δυσκολεύουν το έργο του.

Υλικό-Μέθοδος: Η μελέτη αφορούσε σε ένα συγχρονικό περιγραφικό τύπο έρευνας. Το δείγμα αποτέλεσαν 155 νοσηλευτές/τριες ΜΕΘ των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με ερωτηματολόγιο το οποίο περιλάμβανε τα εξής ψυχομετρικά εργαλεία: το ερωτηματολόγιο καταγραφής Εργασιακών Απαιτήσεων και Πηγών Στήριξης (Demerouti et. al. 2000), το ερωτηματολόγιο Επαγγελματικής Εξουθένωσης της Maslach (MBI- Maslach & Jackson 1981) και το ερωτηματολόγιο Κοινωνικής Στήριξης (ΕΚΣ) – Short Form Social Support Questionnaire (SSQ-6- Sarason et.al. 1987). Για τη στατιστική ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων, έγινε χρήση του στατιστικού πακέτου Ανάλυσης Κοινωνικών Επιστημών (Statistical Package for Social Sciences, SPSS) version 19.

Αποτελέσματα: Η πλειοψηφία του δείγματος ήταν γυναίκες (72,3%) με μέση τιμή ηλικίας τα 35.5 έτη. Για τις τρεις διαστάσεις του MBI τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των νοσηλευτών (42,7%) έχει χαμηλή συναισθηματική εξάντληση, όλοι οι νοσηλευτές που απάντησαν έχουν χαμηλή έλλειψη προσωπικών επιτευγμάτων, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό (38%) εμφάνισε υψηλά επίπεδα απρόσωπης φροντίδας. Οι αναλύσεις πολλαπλής παλινδρόμησης για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, έδειξαν ότι η μεταβλητή νοσοκομείο να είναι η μόνη μεταβλητή η οποία επηρεάζει τη συναισθηματική εξάντληση και την απρόσωπη φροντίδα ($p=0.000$ και $p=0.019$, αντίστοιχα). Διαφάνηκε επίσης ότι οι εργασιακές απαιτήσεις προβλέπουν τη συναισθηματική εξάντληση (p -values <0.05), ενώ οι εργασιακοί πόροι δεν προβλέπουν την απρόσωπη φροντίδα, (p -values >0.05). Οι συσχετίσεις μεταξύ εργασιακών απαιτήσεων και εργασιακών πόρων έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ ηλικίας, συνολικών χρόνων προϋπηρεσίας και χρόνια προϋπηρεσίας σε νοσηλευτικά τμήματα νοσοκομείου με τους παράγοντες εκτίμηση και υποστήριξη ($r=-0.24$, $p=0.002$, $r=-0.26$, $p=0.001$, $r=-0.28$, $p<0.001$) και αυτονομία και έλεγχος ($r=-0.19$, $p=0.014$, $r=-0.17$, $p=0.034$, $r=-0.17$, $p=0.0035$) αντίστοιχα. Επίσης, από την κλίμακα της κοινωνικής στήριξης οι συμμετέχοντες δήλωσαν αρκετά ικανοποιημένοι (μέσος όρος 5.01).

19ο Παγκύπριο Συνέδριο Νοσηλευτικής και Μαιευτικής

Συμπεράσματα: Το εργασιακό στρες και η επαγγελματική εξουθένωση επηρεάζουν τη σωματική, ψυχική και κοινωνική ευεξία του νοσηλευτή μειώνουν την απόδοσή του και επιφέρουν αρνητικά αποτελέσματα στην παρεχόμενη φροντίδα υγείας. Η έγκαιρη αναγνώριση, η λήψη μέτρων για πρόληψη αλλά και για αντιμετώπιση της παρούσας κατάστασης κρίνεται αναγκαία.

Λέξεις κλειδιά: εργασιακό στρες, επαγγελματική εξουθένωση, νοσηλευτές, ΜΕΘ, πηγές υποστήριξης.

ABSTRACT

Introduction: The nursing profession is characterized by high levels of job stress and burnout. Stress and burnout are experienced mostly by nurses working in departments that have to deal with acute events and incidents that often lead to death, as the department of Intensive Care Unit (ICU). The research focus is in searching of work stress factors that affect the nursing staff. These factors come from the environment and working conditions, the individual characteristics of each nurse and from contact with patients and relatives.

Purpose: The purpose of this study is to investigate the working conditions under which nursing staff offer their services at the Intensive Care Unit (ICU) and to highlight those factors that impede or facilitate their work.

Methods: The study involved a cross-sectional descriptive type of research. The sample consisted of 155 ICU nursing staff of public hospitals in Cyprus. The data collected through a questionnaire which included the following psychometric tools: a questionnaire recording job demands and sources of support (Demerouti et. al. 2000), the questionnaire burnout of the Maslach (MBI-Maslach & Jackson 1981) and the questionnaire of Social Support (NSP) - Short Form Social Support Questionnaire (SSQ-6-Sarason et.al. 1987). For the statistical analysis and data processing, the statistical analysis package for Social Sciences was used (Statistical Package for Social Sciences, SPSS) version 19.

Results: The majority of the sample was women (72,3%) with a mean age of 35.5 years. For the three dimensions of MBI, results showed that the majority of nursing staff (42,7%) have low emotional exhaustion, all the nursing staff who responded lack of personal accomplishments, while the majority (38%) showed high levels of impersonal care. The multiple regression analysis on demographic characteristics, showed that the hospital is the only variable that affects the emotional exhaustion and impersonal care ($p = 0.000$ and $p = 0.019$, respectively). It was also shown that the

19ο Παγκύπριο Συνέδριο Νοσηλευτικής και Μαιευτικής

job requirements provide emotional exhaustion (p-values <0.05), while the working funds do not provide the impersonal care, (p-values > 0.05). The correlations between job demands and job resources showed a statistically significant relationship between age, total years of service and years of experience in hospital nursing departments with respect and support factors ($r = -0.24$, $p = 0.002$, $r = -0.26$, $p = 0.001$, $r = -0.28$, $p < 0.001$) and autonomy and control ($r = -0.19$, $p = 0.0014$, $r = -0.17$, $p = 0.034$, $r = -0.17$, $p = 0.0035$) respectively. Also, the scale of social support reported that the participants are fairly satisfied (average 5.01).

Conclusions: The workplace stress and burnout affect physical, mental and social wellbeing of the nursing staff. This in turn is reducing staff's performance and is therefore causing negative effects on health care provision. Early recognition and taking immediate measures for prevention and treatment of this situation are more than necessary.

Keywords: Workplace stress, burnout, nurses, ICU, sources of support.